

Κοινωνική Συναισθηματική Νοημοσύνη και ακαδημαϊκή επίδοση φοιτητών

Νεοφύτου Λεύκιος
Πανεπιστήμιο Κύπρου

Κουτσελίνη Μαίρη
Πανεπιστήμιο Κύπρου

Κυριακίδης Λεωνίδας
Πανεπιστήμιο Κύπρου

Περίληψη

Στην παρούσα έρευνα εξετάστηκε κατά πόσο η Κοινωνική Συναισθηματική Νοημοσύνη (ΚΣΝ) των φοιτητών μπορούσε να συσχετισθεί με την ακαδημαϊκή επίδοση και αν η πρώτη μπορούσε να αποτελέσει έναν παράγοντα πρόβλεψης της δεύτερης. Εξετάστηκε επίσης αν υπήρχαν διαφοροποιήσεις στην ακαδημαϊκή επίδοση και την ΚΣΝ των φοιτητών σε σχέση με το φύλο. Η ΚΣΝ των φοιτητών μετρήθηκε με τη χρήση του οργάνου EQ-i (Baron,1997) ενώ ο Γενικός Μέσος Βαθμός (ΓΜΒ) των φοιτητών στα μαθήματα αποτέλεσε την ένδειξη για την ακαδημαϊκή τους επίδοση. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ασθενείς σχέσεις μεταξύ του ΓΜΒ των φοιτητών και της επίδοσης τους σε δύο μόνο υποκλίμακες του EQ-i: την Διεκδικητικότητα ($r=-0,14$) και την Διαχείριση του Στρες ($r=0,15$). Η ανάλυση απλής γραμμικής παλινδρόμησης μεταξύ των μεταβλητών του EQ-i και του ΓΜΒ, κατέδειξε σημαντικές συσχετίσεις ($p<0,01$) οι οποίες μπορούσαν να προβλέψουν 2% της διακύμανσης του ΓΜΒ ενώ η πολλαπλή βηματική παλινδρόμηση ανέδειξε ένα μοντέλο στο οποίο οι μεταβλητές της ΚΣΝ μπορούσαν να προβλέψουν 4% της διακύμανσης στον ΓΜΒ των φοιτητών. Σε σχέση με τα δύο φύλα διαπιστώθηκε υπεροχή των άρρενων φοιτητών έναντι των θήλεων συμφοιτητριών τους σε σχέση με την Αντοχή και Διαχείριση του Στρες, την Αισιοδοξία αλλά και την επίδοση τους στα μαθήματα.

Εισαγωγή

Συναισθηματική Νοημοσύνη

Η Συναισθηματική Νοημοσύνη (ΣΝ) (ή Συναισθηματική Ευφυΐα) αποτελεί ένα σχετικά καινοφανές πεδίο έρευνας και αναζήτησης το οποίο απασχολεί την επιστημονική κοινότητα τα τελευταία είκοσι χρόνια. Ο όρος Συναισθηματική Νοημοσύνη εισήχθηκε το 1990 από τους Salovey & Mayer ως ένας τύπος νοημοσύνης που εμπεριείχε δεξιότητες επεξεργασίας πληροφοριών συναισθηματικής φύσης. Το σημαντικότερο όμως ορόσημο στη γένεση του όρου αυτού ήταν η δημοσίευση του βιβλίου του Daniel Goleman (1995) “Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ”. Έκτοτε το θέμα της ΣΝ εμφανίστηκε και εξακολουθεί να εμφανίζεται σε πληθώρα βιβλίων, περιοδικών, τηλεοπτικών προγραμμάτων και να αποτελεί ένα πεδίο μέσω του οποίου οι διάφορες εταιρίες και οργανισμοί επιδιώκουν την ανάπτυξη του προσωπικού τους. Δεδομένης της πρώιμης αυτής παρουσίας της έννοιας μέσα από ένα σύγγραμμα καθώς και από κανάλια που δεν ενέπιπταν στα επικρατούντα πλαίσια διάχυσης της ακαδημαϊκής γνώσης, η θεωρία αυτή υποτιμήθηκε και χαρακτηρίστηκε ως εκλαϊκευμένη ψυχολογία. Η όλη όμως πορεία στην γένεση και εξέλιξη του όρου ακολούθησε ένα διττό δρόμο-αφενός της λαϊκής κατανάλωσης και αφετέρου της επιστημονικής έρευνας και τεκμηρίωσης.

Οι εφαρμογές της ΣΝ παρατηρούνται σε τέσσερις βασικές περιοχές: στην κλινική ψυχολογία, στον χώρο των επαγγελματιών υγείας, στις επιχειρήσεις και στην εκπαίδευση. Εντούτοις, τα μέχρι στιγμής εμπειρικά δεδομένα δεν υποστηρίζουν επαρκώς τον εναγκαλισμό της θεωρίας της ΣΝ από την κοινή γνώμη καθότι η σχέση μεταξύ της ΣΝ και ποικίλων διαστάσεων της επιτυχίας (επαγγελματικής, προσωπικής, ακαδημαϊκής) καταγράφεται από μέτρια έως και ανύπαρκτη (Matthews, Zeidner & Roberts, 2004).

Ποικίλα μοντέλα και όργανα μέτρησης έχουν αναπτυχθεί για τη ΣΝ. Μια πρόχειρη ανασκόπηση στο διαδίκτυο θα μας οδηγήσει σε πληθώρα πηγών που αναφέροντα σε διάφορα μοντέλα και όργανα μέτρησης. Εντούτοις πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί ώστε να αποφύγουμε τις παγίδες που έχουν δημιουργηθεί στον δρόμο της εκλαΐκευσης της θεωρίας για τη ΣΝ. Οι ορισμοί για τη συναισθηματική νοημοσύνη παρουσιάζονται να συμπεριλαμβάνουν δεξιότητες που σχετίζονται με την αντίληψη, κατανόηση, ρύθμιση και διαχείριση των συναισθημάτων τόσο του εαυτού μας όσο και στους άλλους ανθρώπους και την έκφραση της μέσω της συμπεριφοράς. Εντούτοις δεν φαίνεται να υπάρχει γενική συμφωνία, καθότι οι απόψεις των θεωρητικών της ΣΝ δίστανται: κάποιοι θεωρούν τη ΣΝ ως ικανότητα ενώ άλλοι ως μια σειρά χαρακτηριστικών της προσωπικότητας και κοινωνικών δεξιοτήτων (personality traits and social skills). Ως εκ τούτου, σήμερα έχουν επικρατήσει τρία μοντέλα για τη ΣΝ (Spielberger, 2004): το μοντέλο Mayer- Salovey (1997), το μοντέλο του Goleman (1995) και το μοντέλο του Bar-On (1997).

Το μοντέλο ικανοτήτων των Mayer και Salovey (1997) το οποίο ορίζει τη ΣΝ ως την ικανότητα αντίληψης, κατανόησης και χειρισμού των συναισθημάτων για την διευκόλυνση της σκέψης. Η ΣΝ νοείται ως μία ικανότητα του νου που έχει αντιστοιχίες, ως προς τη δομή και την οργάνωση της με άλλα είδη νοημοσύνης τα οποία αναφέρονται κυρίως σε γνωστικές ικανότητες.

Το μοντέλο της συναισθηματικής επάρκειας του Goleman (1995) το οποίο βλέπει τη ΣΝ ως μια σειρά από ικανότητες και δεξιότητες που καθοδηγούν την αποτελεσματική συμπεριφορά στον χώρο της εργασίας. Το μοντέλο αυτό επιχειρεί να εξηγήσει αλλά και να προβλέψει την αποτελεσματικότητα και την επίδοση κάποιου στην εργασία του με βάση τον τρόπο οργάνωσης της προσωπικότητας του.

Το μοντέλο του δείκτη Συναισθηματικής Νοημοσύνης (EQ) ή της Κοινωνικής Συναισθηματικής Νοημοσύνης (ΚΣΝ) του Bar-On (1997) το οποίο αποτελεί μια σύζευξη συναισθηματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων καθώς και των ικανοτήτων που επηρεάζουν την «έξυπνη» (intelligent) συμπεριφορά. Ερμηνεύει δηλαδή τη ΣΝ μέσω ενός συνδυασμού ικανοτήτων προσαρμογής και χαρακτηριστικών της προσωπικότητας.

Το πρώτο μοντέλο (Mayer-Salovey, 1997) ορίζεται ως μοντέλο ικανοτήτων (ability model) και απηχεί στις απόψεις για τη ΣΝ ως σύνολο των ικανοτήτων (abilities-cognitive abilities) άμεσα σχετιζόμενων με το γνωστικό σύστημα. Η ΣΝ ορίζεται ως το αποτέλεσμα της προσαρμοστικής αλληλεπίδρασης μεταξύ συναισθημάτων και νόησης και ως εκ τούτου η ικανότητα του ατόμου να αναγνωρίζει, επεξεργάζεται και χειρίζεται πληροφορίες συναισθηματικής φύσεως. Με βάση το δεδομένο αυτό η ΣΝ αξιολογείται

και μετριέται στη βάση αντικειμενικών δοκιμίων με ορθές και λανθασμένες απαντήσεις. Τα άλλα μοντέλα (Bar-On, 1997· Goleman, 1995) ανήκουν στην κατηγορία των μικτών μοντέλων (mixed models) σύμφωνα με τα οποία η ΣΝ αποτελεί σύνθεση των χαρακτηριστικών (traits) της προσωπικότητας-χαρακτήρα του ατόμου και μετριέται με τεστ αυτοαναφοράς ή και τεστ τύπου 360° (αυτοαναφορές και αναφορές άλλων).

Κοινωνική-Συναισθηματική Νοημοσύνη

Στην παρούσα εργασία υιοθετείται το μοντέλο του Bar-On . Ο Reuven Bar-On θεωρεί την κοινωνική ευφυΐα αλληλοσχετιζόμενες γι' αυτό και στο μοντέλο του τις χειρίζεται ενοποιητικά. Διαχωρίζει τη συναισθηματική νοημοσύνη από τις γνωστικές δεξιότητες (Bar-On, 1997, σ.14) και ορίζει τη Συναισθηματική –Κοινωνική Νοημοσύνη(ΚΣΝ) «...ως μια διαθεματική περιοχή από συσχετιζόμενες συναισθηματικές και κοινωνικές ικανότητες, δεξιότητες και παράγοντες που καθορίζουν πόσο αποτελεσματικά κατανοούμε τον εαυτό μας, εκφραζόμαστε κατανοούμε τους άλλους και συσχετιζόμαστε μαζί τους και ανταποκρινόμαστε στις καθημερινές ανάγκες».

Το μοντέλο αυτό αναλύει την ΚΣΝ (Bar-On, 2005) σε πέντε κλάδους: (1) Ενδοπροσωπικές δεξιότητες (2) Διαπροσωπικές δεξιότητες (3) Κλίμακες Προσαρμογής (4) Κλίμακες Διαχείρισης Άγχους (5) Γενική Διάθεση. Οι πέντε αυτοί κλάδοι αναλύονται σε μια σειρά από 15 δεξιότητες, ικανότητες και παράγοντες που διέπουν την κοινωνικά και συναισθηματικά επιδέξια συμπεριφορά.

Ο Baron υποστηρίζει ότι οι διαστάσεις αυτού του μοντέλου αναπτύσσονται με το χρόνο, μπορεί να αλλάξουν κατά τη διάρκεια της ζωής και μπορούν να βελτιωθούν μέσω εκπαιδευτικών και αναπτυξιακών προγραμμάτων. Ως αποτέλεσμα της καλής συναισθηματικής – κοινωνικής διαχείρισης το άτομο θα φτάσει εν τέλει σε μια καλή ψυχολογική κατάσταση (Bar-On, 2005). Παρά το εύρος των παραμέτρων που συμπεριλαμβάνει στο μοντέλο του, ο Bar-On (1997) είναι ιδιαίτερα προσεχτικός στη διατύπωση του για το ρόλο της ΣΝ στην επιτυχία την οποία ορίζει όχι γενικόλογα άλλα ως το τελικό προϊόν εκείνου του οποίου το άτομο προσπαθεί να επιτύχει. Επιπλέον δηλώνει ότι το όργανο μέτρησης το οποίο υιοθετεί (EQ-i) σχετίζεται περισσότερο με τη δυνατότητα της επιτυχίας και όχι με την επιτυχία καθεαυτή. Γενικά, με δεδομένη τη διάκριση που κάνει μεταξύ σε γνωστικές και μη ικανότητες, η άποψη του είναι ότι το πηλίκο συναισθηματικής νοημοσύνης (EQ) σε συνάρτηση με το πηλίκο ευφυΐας(IQ) μπορούν να δώσουν μια πιο πλήρη εικόνα σχετικά με τη γενική νοημοσύνη κάποιου ατόμου.

Κοινωνική Συναισθηματική Νοημοσύνη και Ακαδημαϊκή Επίδοση

Οι μέχρι σήμερα έρευνες που έχουν ασχοληθεί με τη σχέση μεταξύ της Ακαδημαϊκής Επιτυχίας και της Κοινωνικής Συναισθηματικής Νοημοσύνης (ΚΣΝ) καταδεικνύουν στην καλύτερη περίπτωση ασθενείς μέχρι μέτριες συσχετίσεις. Σε έρευνα των Schutte και συν., (1998) διαπιστώθηκε ότι η ΚΣΝ συσχετίζεται και με την ακαδημαϊκή επίδοση και μπορεί να προβλέπει τους τελικούς βαθμούς των πρωτοετών φοιτητών ($r=0,32$ $p<0,05$). Στο ίδιο μήκος κύματος, ο Wong και οι συνεργάτες του (1995) βρήκαν ότι η

δεξιότητα της ενσυναίσθησης μπορούσε να λειτουργήσει ως παράγοντας πρόβλεψης μέτριας ισχύος ($p = 0,50$) για την ακαδημαϊκή επίδοση των φοιτητών. Για την επίδοση των φοιτητών χρησιμοποιήθηκε ο Μέσος Γενικός Όρος Επίδοσης (ΜΓΒ). Η Swart (1996), σε έρευνα της σε 448 φοιτητές στην Νότια Αφρική, βρήκε σημαντική διαφορά στην επίδοση στην ΚΣΝ μεταξύ επιτυχόντων και λιγότερο επιτυχόντων φοιτητών. Παρόμοια ευρήματα αναφέρει και ο Baron (1997) σε έρευνα με δείγμα 1125 φοιτητές στις ΗΠΑ. Ο Newsome και συν. (2000) καταγράφουν χαμηλή συσχέτιση μεταξύ ακαδημαϊκής επίδοσης και δεξιοτήτων χρησιμοποιώντας το Emotional Quotient Inventory του Bar-On. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα τους ήταν 180 φοιτητές ψυχολογίας στον Καναδά ηλικιακού εύρους από 17 μέχρι 56 χρονών. Ο Marchessault (2005) (όπως καταγράφεται στον Baron (2005)) εξέτασε την επίδραση που είχε το πηλίκιο της ΣΝ (EQ) 106 πρωτοετών φοιτητών στις ΗΠΑ στον γενικό μέσο βαθμό που αυτοί συγκέντρωναν στα μαθήματα τους κατά τη φοίτηση τους στο πανεπιστήμιο. Πολλαπλή ανάλυση παλινδρόμησης έδειξε μια συσχέτιση της τάξης του 0,45. Έρευνα του Parker και συν. (2004) σε 372 φοιτητές σε Πανεπιστήμιο του Οντάριο με τη χρήση της περιεκτικής έκδοσης του οργάνου EQ-i, έδειξε στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις κυμαινόμενες από (0,20-0,37) του ΓΜΒ και του βαθμού των φοιτητών στο EQ-i short, τόσο στην συνολική κλίμακα όσο και στις επιμέρους κλίμακες. Ο Parker και οι συνεργάτες του, προέβησαν σε περαιτέρω συγκρίσεις ταξινομώντας τους φοιτητές σε δύο ομάδες, επιτυχείς και μη επιτυχείς σε σχέση με την επίδοσή τους στα μαθήματα. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η ομάδα των επιτυχών φοιτητών είχε σημαντικά ψηλότερη επίδοση από τους μη επιτυχείς σε τρεις από τις τέσσερις υποκλίμακες του οργάνου.

ΚΣΝ και δύο φύλα

Σε σχέση με το φύλο, έχουν βρεθεί διαφορές σε ορισμένες διαστάσεις της ΣΝ, κυρίως σε έρευνες που έγιναν με τη μέθοδο των αυτοαναφορών (Ciarrochi και συν., 2000· Shutte και συν., 1998) και πιο σπάνια στις έρευνες που εξέταζαν την αντικειμενική ΣΝ (Mayer και συν., 1999, 2000). Για παράδειγμα, ορισμένες έρευνες έδειξαν ότι οι γυναίκες υπερέχουν από τους άνδρες στην αναγνώριση και στην κατανόηση των συναισθημάτων, στην ενσυναίσθηση, στην κοινωνική προσαρμογή, και στην διαπροσωπική επικοινωνία. Οι άνδρες, από την άλλη, είναι πιο καλοί στη διαχείριση συναισθημάτων, όπως το άγχος, προσαρμόζονται καλύτερα στις νέες συνθήκες, και είναι πιο θετικοί και αισιόδοξοι από ότι οι γυναίκες (Bar-On, 2000· Mayer και συν., 1999, 2000). Οι διαφορές που παρατηρήθηκαν αφορούν κυρίως τις ειδικές διαστάσεις της συναισθηματικής νοημοσύνης. Ωστόσο, κάποιες έρευνες έδειξαν ότι οι γυναίκες έχουν καλύτερη γενική ΣΝ, από τους άνδρες (Bar-On, 2000· Petrides & Furnham, 2000· Shutte και συν., 1998) και αποδίδουν το εύρημα αυτό στο διαφορετικό τρόπο με τον οποίο κοινωνικοποιούνται οι γυναίκες, ώστε να δίνουν μεγαλύτερη προσοχή στα συναισθήματα και στις διαπροσωπικές τους σχέσεις.

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ ΚΣΝ και ακαδημαϊκής επίδοσης των φοιτητών με σκοπό να διερευνήσει περαιτέρω τη θολή αυτή σχέση και να διαπιστώσει εάν αυτή υφίσταται στο κυπριακό εκπαιδευτικό συγκείμενο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επιπλέον θα επιχειρηθεί να εξετασθεί εάν υπάρχει κάποια

διαφοροποίηση στη ΚΣΝ σε σχέση με το φύλο. Τα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία θα απαντηθούν είναι τα ακόλουθα:

- Υπάρχει σχέση μεταξύ ακαδημαϊκής επίδοσης και των ικανοτήτων της ΚΣΝ;
- Μπορούν οι ικανότητες της ΚΣΝ να αποτελέσουν ένα παράγοντα πρόβλεψης της ακαδημαϊκής επίδοσης των φοιτητών;
- Υπάρχει διαφορά στην ΚΣΝ και την ακαδημαϊκή επίδοση των φοιτητών σε σχέση με το φύλο;

Μεθοδολογία και Αποτελέσματα

Η έρευνα διεξήχθη τον Σεπτέμβριο του 2007 και σε αυτή συμμετείχαν 204 φοιτητές του Τμήματος Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Κύπρου (166 θήλεις και 38 άρρενες). Για την ακαδημαϊκή επίδοση των φοιτητών χρησιμοποιήθηκε ο Γενικός Μέσος Βαθμός της επίδοσης τους στο Πανεπιστήμιο (ΓΜΒ). Οι βαθμοί συλλέγηκαν από το αρχείο που τηρεί η Υπηρεσία Σπουδών και Φοιτητικής Μέριμνας του Πανεπιστημίου.

Η Κοινωνική Συναισθηματική Νοημοσύνη των φοιτητών μετρήθηκε με τη χρήση του οργάνου EQ-i (Bar-On, 1997). Οι φοιτητές συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο στα πλαίσια μιας διδακτικής περιόδου 75 λεπτών που παραχωρήθηκε ειδικά γι αυτόν το σκοπό. Το ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς του Baron αποτελείται από 133 ερωτήματα που αξιολογούνται σε πενταβάθμια κλίμακα Likert. Στους ερωτώμενους ζητείται να υποδείξουν το βαθμό στον οποίο κάθε κατάσταση/ πρόταση εκφράζει τον τρόπο με τον οποίο σκέπτονται, συμπεριφέρονται και ενεργούν τον περισσότερο καιρό και στις περισσότερες περιπτώσεις. Οι απαντήσεις κυμαίνονται από «πολύ σπάνια μου συμβαίνει» (1) μέχρι «πολύ συχνά μου συμβαίνει» (5). Τα ερωτήματα ταξινομούνται σε πέντε παράγοντες: ενδοπροσωπική νοημοσύνη, διαπροσωπική νοημοσύνη, προσαρμοστικότητα, διαχείριση άγχους και γενική διάθεση, οι οποίοι κατηγοριοποιούνται σε 15 υποκλίμακες. Κάθε υποκλίμακα μετατρέπεται σε μία δευτερογενή/ τυποποιημένη τιμή με μέσο όρο 100 και τυπική απόκλιση 15, όπως συμβαίνει και με τις βαθμολογίες των τεστ IQ και έτσι, η συνολική συναισθηματική νοημοσύνη αλλά και οι τιμές των 5 παραγόντων προκύπτουν από την πρόσθεση των τιμών των 15 υποκλιμάκων.

Το όργανο EQ-i παρουσιάζει υψηλή αξιοπιστία τόσο σε διεθνές πλαίσιο όσο και σε σχέση με τον συγκεκριμένο πληθυσμό, (Cronbach's α για Συνολική Κλίμακα EQ-i =0,94 & Cronbach's α για Υποκλίμακες EQ-i $0,7 < \alpha < 0,9$).

Προκειμένου να εξασφαλίζεται καλύτερη εγκυρότητα, περιλαμβάνονται επίσης τρεις επιπλέον κλίμακες: η Θετική Εντύπωση και η Αρνητική Εντύπωση, οι οποίες αναφέρονται στην περίπτωση που τα άτομα προσπάθησαν να παραποιήσουν τα αποτελέσματα είτε θετικά είτε αρνητικά καθώς και ο δείκτης ασυνέπειας με βάση τον οποίο εξετάζεται εάν οι συμμετέχοντες δεν απάντησαν με τον ίδιο τρόπο όμοιες δηλώσεις του ερωτηματολογίου. Η χρήση των δεικτών αυτών οδήγησε στην απαλοιφή 13 περιπτώσεων και ως εκ τούτου το τελικό δείγμα συνίστατο από 191 συμμετέχοντες (157 θήλεις και 34 άρρενες).

Σε πρώτη φάση επιχειρήθηκε η εύρεση πιθανών συσχετίσεων μεταξύ του ΓΜΒ των φοιτητών και των κλιμάκων του EQ-i. Όπως παρουσιάζεται στον πίνακα 1, δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές συσχετίσεις μεταξύ του Συνολικού Βαθμού ΚΣΝ και του ΓΜΒ. Στατιστικά σημαντικές σχέσεις διαπιστώθηκαν όμως στις υποκλίμακες της Διεκδικητικότητας ($r=-0,144$, two tailed $p=0,04$) και της Διαχείρισης του Στρες ($r=0,157$, two tailed $p=0,03$)

Πίνακας 1: Συσχετίσεις μεταξύ των κλιμάκων του EQ-i και του ΓΜΒ των φοιτητών

Κλίμακες του EQ-i	Βαθμός Συσχέτισης Pearson	
	με ΓΜΒ φοιτητών	p (2-tailed)
ΕΝΔΟΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	-,035	,635
Συναισθηματική αυτεπίγνωση	,013	,856
Διεκδικητικότητα	-,144(*)	,047
Αυτοαποδοχή	-,051	,482
Αυτοπραγμάτωση	,114	,118
Ανεξαρτησία	-,064	,382
ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	-,013	,862
Ενσυναίσθηση	,005	,947
Διαπροσωπικές σχέσεις	-,099	,173
Κοινωνική υπευθυνότητα	,080	,274
ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	,063	,390
Ικανότητα επίλυσης προβλημάτων	,129	,076
Έλεγχος πραγματικότητας	,007	,923
Ευελιξία	,007	,926
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΕΣ	,157(*)	,030
Αντοχή στο στρες	,128	,078
Έλεγχος παρορμήσεων	,135	,063
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ	,079	,280
Ευτυχία	,010	,893
Αισιοδοξία	,126	,082
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΒΑΘΜΟΣ EQ	,041	,577

Η απλή ανάλυση παλινδρόμησης με τη μέθοδο enter, έδειξε ότι η επίδοση στην κλίμακα Διαχείριση του Άγχους ($F(1,188)= 4,764$) είχε σημαντική συσχέτιση με το ΓΜΒ ($p=0,03$) και μπορούσε να προβλέψει 2% της διακύμανσης του (Adjusted R square=0,02 Beta= 0,157). Η επίδοση στην κλίμακα Διεκδικητικότητα φάνηκε επίσης να λειτουργεί ως σημαντικός παράγοντας πρόβλεψης του ΓΜΒ ($F(1,118) =4,004$, $p=0,047$, Adjusted R square=0,016 Beta= -0,144) και είναι υπεύθυνη για άλλο 2% της διακύμανσης. Έγινε επίσης ανάλυση βηματικής πολλαπλής παλινδρόμησης όπου προέκυψε ένα σημαντικό μοντέλο υπευθυνο για 4% της διακύμανσης στον ΓΜΒ($F(2,187) =5,214$ $p=0,006$, Adjusted R square=0,043). Οι συσχετίσεις και η σημαντικότητα τους παρουσιάζονται στον πίνακα 2.

Πίνακας 2: Συντελεστής Βήτα και σημαντικότητα μεταβλητών για ένα μοντέλο πρόβλεψης του ΓΜΒ των φοιτητών από την επίδοσή τους σε επιμέρους κλίμακες του EQ-i

Μεταβλητή Πρόβλεψης	Beta	p
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΕΣ	0.181	0,013
Διεκδικητικότητα	-0.169	0,020

Εξετάζοντας περαιτέρω τη συσχέτιση μεταξύ ακαδημαϊκής επίδοσης και ΚΣΝ έγινε ανάλυση της διακύμανσης με τους βαθμούς των φοιτητών στις κλίμακες του EQ-i ως ανεξάρτητες μεταβλητές και τον ΓΜΒ ως ανεξάρτητη μεταβλητή. Οι φοιτητές ταξινομήθηκαν σε τρεις ομάδες με βάση τον ΓΜΒ. Η πρώτη ομάδα αποτελείται από τους λιγότερο επιτυχείς φοιτητές (16,8%), με ΓΜΒ μικρότερο ή ίσο από μια τυπική απόκλιση κάτω από τον μέσο όρο του ΓΜΒ του δείγματος, η δεύτερη ομάδα από τους φοιτητές μέσης επίδοσης (69,5%) και η τρίτη ομάδα από τους περισσότερο επιτυχείς φοιτητές με ΓΜΒ μεγαλύτερο ή ίσο από μια τυπική απόκλιση πάνω από το Μ.Ο του ΓΜΒ του δείγματος. Ο έλεγχος ANOVA δεν έδειξε όμως καμία στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των τριών ομάδων των φοιτητών σε σχέση με την επίδοσή τους στο τεστ της ΚΣΝ.

Η διαφοροποίηση των φοιτητών σε σχέση με το φύλο έγινε με τη σύγκριση των μέσων όρων των επιδόσεων των αρρένων και των θήλειων τόσο στα μαθήματα όσο και στις κλίμακες της ΚΣΝ. Οι στατιστικά σημαντικές διαφορές των μέσων όρων των επιδόσεων φαίνονται στον πίνακα 3.

Πίνακας 3: Στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των επιδόσεων των δύο φύλων σε σχέση με τη ΚΣΝ και τον ΓΜΒ.

	άρρενες		θήλειες		t	p(2tailed)
	M.O	T.A	M.O	T.A		
Αντοχή στο Στρες	105,42	14,11	96,44	15,17	3,16	0,002
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΕΣ	104,01	13,22	97,98	15,14	2,14	0,003
Αισιοδοξία	103,32	12,54	97,05	14,87	2,28	0,02
ΓΜΒ	7,81	0,81	7,48	0,77	2,19	0,03

Όπως παρουσιάζεται στον πίνακα 3, οι άρρενες φοιτητές παρουσιάζουν στατιστικά σημαντικά ψηλότερες επιδόσεις από τις θήλειες, στις κλίμακες Αντοχή στο Στρες, Διαχείριση του Στρες και Αισιοδοξία καθώς και στον ΓΜΒ.

Συζήτηση

Ο αρχικός στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να διαπιστωθεί ένα η ΚΣΝ, συσχετίζεται με την Ακαδημαϊκή Επίδοση και εάν οι δεξιότητες της ΚΣΝ μπρούν να αποτελέσουν παράγοντα πρόβλεψης για τον δεύτερο. Η μέτρηση της ΚΣΝ των φοιτητών έγινε με το όργανο EQ-i (Bar-On, 1997) ένα ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς ενώ η ακαδημαϊκή

επίδοση προσδιορίστηκε με τη χρήση του Γενικού μέσου Βαθμού Μαθημάτων που οι φοιτητές είχαν καθ' όλη τη φοίτησή τους στο πανεπιστήμιο.

Τα ευρήματα της έρευνας αυτής επιβεβαιώνουν τα αποτελέσματα προηγούμενων ερευνών καταδεικνύοντας την ύπαρξη χαμηλής συσχέτισης μεταξύ της ΚΣΝ και ακαδημαϊκής επίδοσης (Shutte και συν., 1998· Van der Zee και συν., 2002). Η ύπαρξη του χαμηλού βαθμού συσχέτισης μεταξύ επίδοσης και ΣΝ, ενισχύει την άποψη ότι η ΣΝ είναι διαφορετική από τη γνωστική νοημοσύνη παρ'όλο που οι δύο αυτοί τύποι νοημοσύνης παρουσιάζονται να συνδέονται μεταξύ τους (Derksen και συν., 2002· Mayer και συν., 1999, 2000). Όπως υποστηρίζεται, σε συνθήκες μέτριας ή χαμηλής επίδοσης, η σχέση Γνωστικής και Συναισθηματικής νοημοσύνης μπορεί να είναι μέτρια ή και αποδυναμωμένη. Από την άλλη όμως, απαιτείται ο συνδυασμός υψηλού επιπέδου τόσο της συναισθηματικής όσο και της γνωστικής νοημοσύνης για την άριστη επίδοση (Goleman, 1998· Lam και Kirby, 2002).

Στην παρούσα έρευνα, η σχέση που αναδεικνύεται μεταξύ επίδοσης και ΣΝ αφορά μόνο σε δύο επιμέρους κλίμακες-δεξιότητες: την *Διαχείριση του Στρες* και την *Διεκδικητικότητα*. Η Διαχείριση του Στρες, όπως ορίζεται από τον Bar-On (1999) αφορά την ικανότητα της αντίστασης σε αγχογόνες καταστάσεις χωρίς να διαλύεται συναισθηματικά καθώς επίσης και τον έλεγχο παρορμήσεων που ενδέχεται να σε αποπροσανατολίζουν από τον στόχο σου. Η Διεκδικητικότητα ορίζεται ως η ικανότητα να εκφράζεις τα συναισθήματα, πεποιθήσεις και τις σκέψεις σου, να νιώθεις άνετα στο να εκφράζεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με τους άλλους καθώς επίσης να διεκδικείς τα δικαιώματά σου με έναν μη καταστροφικό τρόπο. Η σταθμισμένη εξίσωση που περιγράφει τη σχέση των δύο αυτών μεταβλητών για την πρόβλεψη του 4% της διακύμανσης της επίδοσης των φοιτητών παρουσιάζεται πιο κάτω :

$$GMB = (0,181) \text{ Διαχείριση του Στρες} + (-0,169) \text{ Διεκδικητικότητα}$$

Η ερμηνεία των συντελεστών των μεταβλητών της ΣΝ μας λέει ότι υπάρχει μια θετική συνεισφορά της μεταβλητής Διαχείρισης του Στρες στην πρόβλεψη της επίδοσης, πράγμα που είναι ευκόλως κατανοητό. Από την άλλη η επίδοση των φοιτητών στην κλίμακα της Διεκδικητικότητα παρουσιάζει αρνητικό πρόσημο στην εξίσωση. Αυτό ενδεχομένως να αποδίδεται στο γεγονός ότι οι φοιτητές οι οποίοι συχνά λαμβάνουν χαμηλότερες βαθμολογίες, βρίσκονται πιο συχνά στην ανάγκη να αμυνθούν και να υποστηρίξουν αντίθετες θέσεις από αυτές των καθηγητών σου. Από την άλλη, ίσως να μπορεί να ερμηνευτεί και ως μια αντίδραση των καθηγητών προς τους φοιτητές που εκφράζουν έντονα την διαφωνία τους. Τα συμπεράσματα αυτά είναι βέβαια στην παρούσα φάση παρακινδυνευμένα και ως εκ τούτου επιβάλλεται περισσότερη διερεύνηση.

Ο δεύτερος στόχος της έρευνας ήταν να εξετάσει εάν υπήρχαν διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα σε σχέση με την επίδοσή τους στην ΚΣΝ. Όπως διαπιστώθηκε οι άρρενες υπερέχουν έναντι των θηλέων σε σχέση με τη διαχείριση του άγχους και την αισιοδοξία. Το εύρημα αυτό συμβαδίζει με ευρήματα άλλων ερευνών σε σχέση με τους άνδρες όπου παρουσιάζονται να υπερέχουν από τις γυναίκες στη διαχείριση των συναισθημάτων και

ειδικότερα του άγχους, να προσαρμόζονται καλύτερα στις νέες συνθήκες, και είναι πιο θετικοί και αισιόδοξοι. Από την άλλη όμως, τα ευρήματα της παρούσας έρευνας δεν υποστηρίζουν τα ευρήματα αντίστοιχων ερευνών σε σχέση με τις γυναίκες (π.χ. υπερέχουν σε στην αναγνώριση και στην κατανόηση των συναισθημάτων, στην ενσυναίσθηση, στην κοινωνική προσαρμογή και στην διαπροσωπική επικοινωνία) (Ciarrochi και συν., 2000· Shutte και συν., 1998· Mayer και συν., 1999, 2000· Bar-On, 2000· Mayer και συν., 1999, 2000).

Συμπεράσματα

Η έρευνα αυτή αποσκοπούσε στη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ της ακαδημαϊκής επίδοσης φοιτητών και της αντιλαμβανόμενης ΚΣΝ. Διαπιστώθηκε ότι οι επιμέρους κλίμακες της Διαχείρισης του Στρες και της Διεκδικητικότητας σχετίζονται με την ακαδημαϊκή επίδοση και μπορούν να προβλέψουν μέχρι και 4% της διακύμανσης του Γενικού Μέσου Βαθμού των φοιτητών. Επιπλέον διαπιστώθηκε ότι οι άρρενες φοιτητές υπερείχαν των θήλεων συμφοιτητριών τους στην διαχείριση του άγχους και την αισιοδοξία.

Με βάση τις διαπιστώσεις αυτό, διαφαίνεται ότι τα ακαδημαϊκά ιδρύματα πρέπει να λάβουν υπόψη το γεγονός ότι η ικανότητα διαχείρισης του στρες συμβάλει στην ακαδημαϊκή επίδοση και ως εκ τούτου πρέπει να υιοθετηθούν προσεγγίσεις που θα βοηθούν τους φοιτητές να ανταπεξέλθουν σε αγχογόνες καταστάσεις. Τέτοιες προσεγγίσεις μπορεί να είναι βιωματικά εργαστήρια, άμεση διδασκαλία τεχνικών διαχείρισης του στρες αλλά και μια διαφορετική προσέγγιση των καθηγητών έναντι των φοιτητών. Ειδικότερα δε οι προσπάθειες αυτές πρέπει να εστιάζονται στις γυναίκες φοιτήτριες οι οποίες όπως διαφάνηκε παρουσιάζουν μεγαλύτερη δυσκολία στη διαχείριση του στρες.

Θα πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι η έρευνα αφορούσε την αντιλαμβανόμενη ΚΣΝ των φοιτητών και όχι την αντικειμενική τους. Ως εκ τούτου ενδεχομένως να παρατηρηθεί διάσταση μεταξύ πραγματικής και αντιληπτής ΣΝ. Επιπλέον το όργανο EQ-i που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα παρά το γεγονός ότι παρουσιάζει υψηλή αξιοπιστία τόσο σε διεθνές πλαίσιο όσο και σε σχέση με τον συγκεκριμένο πληθυσμό, του δεν έτυχε καμίας επιπλέον στάθμισης. Το εγχείρημα της στάθμισης του οργάνου για την κυπριακή πραγματικότητα βρίσκεται σε εξέλιξη.

Βιβλιογραφία

- Bar-On, R. (1997). *The Emotional Quotient Inventory (EQ-i): Technical manual*. Toronto, Canada: Multi-Health Systems, Inc.
- Bar-On, R. (2000). Emotional and social intelligence: Insights from the Emotional Quotient Inventory. In R. Bar-On & J. D. A. Parker (Eds.), *The handbook of emotional intelligence* (pp. 363-388). San Francisco: Wiley.
- Bar-On, R. (2005). The Bar-On model of emotional-social intelligence. In P. Fernández-Berrocal and N. Extremera (Guest Editors), Special Issue on Emotional Intelligence. *Psicothema*, 17. Retrieved August 20, 2005 from http://www.eiconsortium.org/research/baron_model_of_emotional_social_intelligence.pdf

- Ciarrochi, J. V., Chan, A. Y. C., & Caputi, P. (2000). A critical evaluation of the emotional intelligence construct. *Personality and Individual Differences, 28*, 539-561.
- Davies, M., Stankov, L., & Roberts, R. D. (1998). Emotional intelligence: In search of an elusive construct. *Journal of Personality and Social Psychology, 75*, 989-1015.
- Derksen, J., Kramer, I., & Katzko, M. (2002). Does a self-report measure for emotional intelligence assess something different than general intelligence? *Personality and Individual Differences, 32*, 37-48.
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence. Why it can matter more than IQ*. New York: Bantam Books.
- Lam, L. T., & Kirby, S. L. (2002). Is emotional intelligence an advantage? An exploration of the impact of emotional and general intelligence on individual performance. *Journal of Social Psychology, 142*(1), 133-143.
- Matthews, G., Zeidner, M., & Roberts, R. (2004). *Emotional Intelligence. Science and Myth*. USA: The MIT Press.
- Mayer, J. D., Caruso, D., & Salovey, P. (1999). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence, 27*, 267-298.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2000). Emotional intelligence as zeitgeist, as person-ality, and as a mental ability. In R. Bar-On & J. D. A. Parker (Eds.), *The handbook of emotional intelligence* (pp. 92-117). San Francisco: Wiley.
- Mayer, J.D., & Salovey, P. (1997). What is emotional Intelligence? In P.Salovey & D.J. Sluyter (Eds.) *Emotional Development and Emotional Intelligence*. New York: Basic Books.
- Newsome, S., Day, A. L., & Catano, V. M. (2000). Assessing the predictive validity of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences, 29*, 1005–1016.
- Parker J.D.A., Summerfeldt L. J, Hogan M. J., Sarah A. & Majeski S.A. (2004). Emotional intelligence and academic success: examining the transition from high school to university. *Personality and Individual Differences 36*, 163–172.
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2000). Gender differences in measured and self-estimated trait emotional intelligence. *Sex Roles, 42*, 449-461.
- Schutte, N., Malouff, J., Hall, L., Haggerty, D., Cooper, J., Golden, C., & Dornheim, L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences, 25*, 167-177.
- Spielberger, C. (Ed.) (2004). *Encyclopedia of Applied Psychology*. Academic Press.
- Swart, A. (1996). *The relationship between well being and academic performance*. Unpublished master thesis, University of Pretoria, South Africa.
- Swart, A. (1996). *The relationship between well being and academic performance*. Unpublished master thesis, University of Pretoria, South Africa.
- Wong, C., Day, J., Maxwell, S., & Meara, N. (1995). A multitrait-multimethod study of academic and social intelligence in college students. *Journal of Educational Psychology, 87*, 117–133.